

no 561 din. Pogodba je bila sprva podpisana s Savinjsko podružnico SPD v Celju za dobo od 1. 1. do 31. 12. 1929. Nato je bila podaljšana še za leto dni pod enakimi pogoji. Na občnem zboru Savinjske podružnice SPD v Celju leta 1930 pa so sklenili, da preide Hausenbichlerjeva kočna na Mrzlici s 1. januarjem 1931 v popolno last Trboveljske podružnice SPD, in sicer brez vsakih obveznosti. Koča tudi potem ni bila redno obiskana. Ko je prevzela lastništvo trboveljska podružnica SPD, so bili ključni te kočne hranjeni v gostilni in trgovini Šporin pri Sv. Katarini za območje Trbovelj, pri **Žaniju Drakslerju** za območje Hrastnik in pri **Pilihu** v Žalcu za območje Savinjske doline. Trboveljska podružnica SPD je v času sezone uvedla oskrbovanje ob sobotah popoldne in ob nedeljah, vendar le za čas od 1. maja do 30. oktobra. Prvi redni oskrbnik v tej koči je bil Žani Draksler iz Hrastnika, in sicer v času od 1. maja do konca poletja 1929. Naslednje leto Draksler ni mogel več oskrbovati te kočne, ker je med izletom na Triglav (šla sta skupaj z **Antejem Begom**, predsednikom Trboveljske podružnice SPD) pri Zelenem snegu oslepel. Zavaljo tega je oskrbniške posle leta 1930 prevzela žena takratnega tajnika **Avgusta Kostanjška**.

ODSLUŽEN PLANINSKI DOM

Ko so 28. 9. 1930 pričeli trboveljski planinci z deli za postavitev nove kočne oziroma planinskega doma na Mrzlici (ta je bila po dograditvi slavnostno odprta 20. 9. 1931), so oskrbovanje Hausenbichlerjeve kočne opustili, vendar je ta kočna služila za stanovanje delavcem in planincem v času gradnje novega planinskega doma. Po dograditvi novega doma je Hausenbichlerjeva kočna služila kot depandansa, deloma pa tudi kot skladišče.

Vsi planinski objekti na Mrzlici, to je častitljiva Hausenbichlerjeva kočna, planinski dom, kočna Društva prijateljev narave in lovska kočna na bližnjem Humiču, so pogoreli 6. 7. 1942. Požgali so jih partizani, da preprečijo zadrževanja nemških policijskih in vojaških moči na tem območju.

Po zadnji vojni Hausenbichlerjeve kočne PD Trbovlje ni obnovilo. V spomin na Janeza Hausenbichlerja je PD Trbovlje leta 1963 posebno gostinsko sobo v novo zgrajenem domu na Mrzlici imenovalo Hausenbichlerjeva soba. 18. septembra letos so ob dnevu zasavskih planincev obnovili spomin na to kočno.

PO VSEH PREPOVEDIH JE ZDAJ PREPOVEDANO ŠE GOBARITI

BREZ GOB V NAHRBTNIKU

IGOR MAHER

Po gorah naj ne bi kolesarili, ker uničujemo travno rušo, naj ne bi skakali s padalom, ker vznemirjamo divjad, naj ne bi plezali, ker plašimo ptice, naj se ne bi kopali v gorskih jezerih, da ne bi propadala, naj se ne bi sprehajali s psom, ker ogrožamo svizce, naj... Vsem tem in podobnim priporočilom se je pridružilo še eno: ne nabirajmo gob! Tako nam skoraj ne preostane drugega, kot da pridemo v gore le dihati, pa še to prav potihno.

Teško bi zanimal, da to ni kratenje svobode posameznika. Ampak na žalost je tako, da sta zaradi te naše svobode — ob vse večji množičnosti rekreacijskih dejavnosti v gorah — ogrožena svoboda in obstoj drugih prebivalcev gora, živali in rastlin. Če naš obisk gorá ne bi dosegal take množičnosti, vseh teh omejitev ne bi potrebovali. Tako pa marsikje že presegamo nosilno sposobnost občutljivega gorskega sveta, kar pomeni, da se zaradi vse številnejših negativnih vplivov ta svet ni več sposoben prilagajati in ravnotežje se začne rušiti. Najkasneje tedaj naj bi z zakonodajo posegli v dogajanje.

To se je zgodilo tudi v primeru gobarjenja. Gozdovi so bili pod vse hujšim pritiskom, saj gob niso nabirali le naši, temveč tudi mnogi tuji gobarji. Ta dejavnost je namreč v tujini že močno omejena, po drugi strani pa so gobe zelo cenjene. Tako na primer oregonske bele gomoljike dosežejo ceno do 1200 ameriških dolarjev za kilogram. Tudi mnoge druge vrste presegajo ceno sto dolarjev, predvsem v Evropi in na Japonskem.

Zaradi večje zavesti o pomenu gob je mnogo držav uvedlo omejitve in prepovedi. V Italiji je za nabiranje potrebno posebno dovoljenje. Na avstrijskem Koroškem lahko omejeno količino naberemo le julija in avgusta, preostanek leta je nabiranje prepovedano. Poleg tega lahko vsak lastnik uvede popolno prepoved. Tudi na Hrvaškem velja splošna prepoved nabiranja gob. Razumljivo je torej, da so bili naši gozdovi izpostavljeni silnemu pritisku tujih nabiralcev in prekupčevalcev, saj ni bilo omejitev nabiranja.

Pomen gob je za nabiralce sicer velik, a zane-marljiv v primerjavi s pomenom za življenje gozda. Bolje bo, da namesto izraza gobe začnemo uporabljati izraz glive. Gobe so namreč le nadzemni, vidni del, večina se skriva pod

zemljo v obliki micelija ali podgobja, vse skupaj pa imenujemo gliva.

Glive, ki jih imenujemo saprofitske, so izredno pomembne, saj sodelujejo pri razgradnji organske snovi, kar omogoča kroženje snovi in energije ter stalno obnavljanje življenja. Mikorizne ali simbiotske glive pa so v tesni povezavi s koreninami rastlin. Pomagajo jim pri preskrbi z vodo in hranilnimi snovmi, vplivajo na rast, ščitijo pred škodljivimi snovmi in organizmi. Tako zelo ugodno vplivajo na rastline, bodisi drobne zeli ali visoka drevesa. Torej je tudi količina lesa, ki ga bomo dobili iz gozda, povezana z obstojem ustreznih vrst gliv.

VLADNA PREPOVED

Ti pomembni gozdni prebivalci pa na žalost vse teže opravljajo svoje funkcije. Po Evropi od sedemdesetih let dalje opazajo izreden upad tako števila kot količine vrst. Opazovanja v Nemčiji, Avstriji in na Nizozemskem so pokazala, da je v zadnjih treh desetletjih izginilo 40 do 60 odstotkov vrst, v nekaterih predelih nekdanje Češkoslovaške pa celo 80 odstotkov.

Med vzroki za tako katastrofalno nazadovanje je lahko tudi nabiralništvo, vendar so poglavitni vzroki očitno širši, saj izginjajo tudi vrste, ki so ekonomsko povsem nezanemljive, npr. mušnice in koprenke. V gozdovih, kjer upada delež lisičk, ostaja število štorovk skoraj nespremenjeno. Obe vrsti sta zelo priljubljeni za nabiranje, razlika je v tem, da prva z drevosom tvori simbiozo, druga pa na njem parazitira. Ker so bolj prizadete mikorizne glive, je očitno, da propadajo zaradi porušene simbioze med njimi in

drevesi. Glavni krivec za to pa je onesnaženost zraka. S padavinami pride iz takega zraka v tla veliko snovi, predvsem dušika, kar pa poruši ugodno povezavo med glivami in koreninami. Tudi kislost padavin ne deluje ravno blagodejno. Tako ne propadajo le glive, temveč se spreminja tudi podoba gozda. Rastline postanejo bolj občutljive, saj izgube zaščitno oblogo korenin. Mnoge začno izginjati skupaj z glivami.

Seveda pa tudi delež nabiralcev, predvsem če pride do tako množičnega navala kot pri nas v preteklih letih, ne more biti zanemarljiv. Pri tem niso ogrožene samo užitne glive. Množice nevzgojenih nabiralcev namreč uničujejo vse, kar jim ni znano, poleg tega pa s svojo prisotnostjo vnašajo dodaten nemir med gozdne živali.

Da bi se to nevzdržno stanje uredilo, je vlada sprejela uredbo o zavarovanju samoniklih gliv

Ob devetdesetletnici - ob stodevetdesetletnici

Če polistamo po kroniki mesta Celje 1892-1907 (**Janez Cvirn**: »Thomas Fürstbauer - Kronika mesta Celje 1892-1907« - Celjski zbornik l. 1990 in l. 1991), najdemo podatke:

- 1. 7. 1904 je občinski odbor (Celje) sklenil, da na hišo na Graški cesti št. 1 (kavarna Merkur) vzdajajo spominsko ploščo v spomin na pesnika **Johanna Gabriela Seidla**, ki je v letih 1829 do 1840 služboval v gimnaziji v Celju. Sklenjeno je bilo, da bo spominsko tablo izdelal **Hans Bradstatter** iz Celja.

- 9. 10. 1904 je bila otvoritev plošče. Slovesnosti se je udeležila tudi pesnikova sestra **Minika Funke**. V kroniki preberemo, da je bila plošča okrašena z reliefnim portretom pesnika in opremljena z napisom: Tukaj je stanoval pesnik Johann Gabriel Seidl.

Na vprašanje, kdo je bil J. G. Seidl, najdemo odgovor v sestavku **Petra Weiss** »Seidl v spodnještajerski Švici« (Savinjske novice

1985). Weiss piše, da pri pregledovanju prvih potopisov po Zgornji Savinjski dolini ni mogoče mimo J. G. Seidla, avstrijsko nemškega leposlovca, potopisca, arheologa, zgodovinarja, narodopisca in solnika, ki je v tridesetih in štiridesetih letih prejšnjega stoletja napisal in objavil dva potopisa po spodnještajerski Švici, kot je imenoval predvsem zgornji konec Savinjske doline.

Seidl se je rodil na Dunaju leta 1804 (stodevetdesetletnica!). V celjski gimnaziji je učil enajst let. Po letu 1840 je postal na Dunaju redni član dunajske akademije znanosti in varuh dvorskega zaklada, imenovan je bil za vladnega in dvornega svetnika itd. Umrli je leta 1875 na Dunaju.

V Celju je stopnjeval literarno delo. Pisal je v nemščini in malo v latinščini, slovensko pa se je naučil bolj za vzorec. Kljub temu najdemo v njegovem delu nemške upesnitve slovenskih pripovedk. Med službovanjem v Celju je sistematično prehodil bližnjo in daljnjo okolico. V časopisu Steirische Zeitschrift je leta 1836 objavil

(UL RS 38/94), ki velja od začetka julija letos. Uredba prepoveduje nabiranje podgobjih vseh vrst gliv, pri nabiranju gob pa moramo paziti, da rastišča in s tem podgobja ne poškodujemo. S tem je preprečeno iznašanje podgobja za umetno gojenje gob. Popolna prepoved nabiranja velja za 70 redkih in ogroženih vrst gliv s tako imenovanega rdečega seznama, ki so ga pripravile gobarske družine. Z nekaterimi izjemami (karželj) so te vrste nezanimive za nabiralec. Med ostalimi vrstami od skupno preko dva tisoč poznanih pri nas pa lahko izbiramo, kaj bomo nabrali za večerjo. Vendar moramo pri tem paziti, da ne nabereemo več kot dva kilograma oziroma le eno gobo, če ta tehta več kot omenjeno. Nabrane gobe je treba grobo očistiti že na rastišču, prenašati pa jih je dovoljeno le v trdi embalaži, ki omogoča širjenje spor. Nabiranje v plastične vrečke in prenašanje v nahrbtniku ne pride v poštev. Iznos gob in gobjih izdelkov preko državne meje je prepovedan, razen tistih, za katere imamo račun trgovca.

GOBE SAMO IZ TRGOVIN

Za obiskovalce gora je še posebej pomembno določilo, da je v osrednjih območjih narodnih in regijskih parkov ter v naravnih in gozdnih rezervatih prepovedano vsakršno nabiranje gliv. V Triglavskem narodnem parku, ki obsega večji del naših gora, se s to dejavnostjo torej ne bo dobro ukvarjati.

Za vse kršitelje odloka so določene kazni med 10 in 15 tisoč tolarjev za posameznike. Za nadzor skrbijo gozdarska in okoljevarstvena inšpekcija ter nadzorniki v parkih, sodelujejo pa

tudi tržna inšpekcija, carinski organi in policija.

Na žalost ima uredba nekaj pomanjkljivosti. V osnutku je bila predvidena popolna prepoved organiziranega odkupa, iznosa in izvoza gob. Le na ta način bi lahko učinkovito preprečili pretirano gobarjenje, saj je nadzor trgovine z gobami veliko lažji kot nadzor v gozdovih. Tako pa so v končnem besedilu prevladali interesi industrijskih odkupovalcev, ki bodo kljub evidenci odkupa in kontroli verjetno znali obiti črke zakona in zahteve narave.

Ob potepanju po gozdu se bomo torej v prihodnje lahko in se bomo celo morali bolj posvečati opazovanju drobnih, a pomembnih čudes življenja v gozdu, manj pa brezglavemu tekanju od jurčka so jurčka. Po gobe bomo raje zavili v trgovino, saj nas pridelovalci gojenih gob zalagajo z mnogimi okusnimi vrstami. S tem bomo morda pomagali ohraniti življenjski krog v gozdu, katerega zelo pomemben del so tudi navidez nepomembne glive.

Vojaški helikopterji v gorah

Državni sekretar v Ministrstvu za obrambo Gorazd Vidrih in predsednik Planinske zveze Slovenije Andrej Brvar sta 6. septembra letos podpisala pogodbo: slovenski vojaški helikopterji bodo sodelovali pri oskrbi slovenskih planinskih postojank, predvsem težko dosegljivih v visokogorju, kar bo za helikopterske posadke slovenske vojske hkrati urjenje v ekstremnih gorskih razmerah.

M. R.

spis »Die untersteirische Schweiz« (Spodnještajerska Švica), v katerem opisuje potovanje iz Celja skozi Savinjsko in Logarsko dolino do slapa Rinke z vzpomom čez Škarje na Ojstrico. Weiss piše, da je Seidl spisu dodal seznam alpskih rastlin in popis gorá okoli Solčave z navedbo višin. Seidl, ki je bil navdušen nad lepoto pokrajine, je v pripoved vpletal ljudsko izročilo in krajevna imena, ki jih je zapisoval tudi v slovenščini.

Leta 1847 je izšlo najboljšo Seidlovo delo »Wanderungen durch Tyrol und Steiermark« (Potovanja po Tirolskem in Štajerskem). Weiss piše, da je bil spis sprva zamišljen kot spremno besedilo k 60 jeklorezom stuttgartskega slikarja Ludwiga Mayerja.

V poglavju »Prvo potovanje« je med drugim upodobljena tudi Igla in Logarska dolina in natisnjeno besedilo, ki se nanaša na Zgornjo Savinjsko dolino. To besedilo objavlja Peter Weiss v Savinjskih novicah.

G. Weiss poudarja, da je J. G. Seidl v svojem potovanju iz Celja v Zgornjo Savinjsko dolino

navedel in ponekod opisal glavne točke, ki so ga pritegnile na popotovanju: Mozirje, Čreta, Radegunda, Nazarje, Radmirje, Gornji grad, Nova Štifta, Ljubno, Luče, navdušili so ga Igla, Solčava, Logarska dolina. Avtor piše, da se je pri Plesniku ustavil slikar Mayer in naslikal panoramo Logarske doline z Ojstrico. Avtor opiše Ojstrico, Škarje, Babo, Brano... Pot konča pri slapu Rinka. Opiše svatbo v Mozirju itd. Weiss poudarja, da je avtor potoval v tridesetih letih prejšnjega stoletja in da se mu vidi trdna zakonitost v romantiki.

V Celju za Seidlom ni ostalo veliko. Sprva se je po njem imenoval studenec v parku, ki se je kasneje imenoval po Mešku in je dobil še nekaj drugih imen, spominska plošča pa je leta 1918 izgnila.

Nemškutarji so hoteli Seidla narediti za nemškega šovinista, kar pa ni bil. Weiss poudarja, da je bil kozmopolitski avstrijski domoljub.

Zato je prav, da ohranimo spomin nanj.